

**WYKŁAD OTWARTY BOGUSŁAWA ŚLIWERSKIEGO
PT. (BEZ-)KRYTYCZNIE O MIĘDZYNARODOWYCH
BADANIACH PISA
(Warszawa, 7 marca 2014)**

„(Bez-) krytycznie o międzynarodowych badaniach PISA” to temat wykładu Bogusława Śliwerskiego, którego w dniu 7 marca 2014 roku wysłuchali wykładowcy, studenci oraz inni zainteresowani na Wydziale Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Był to kolejny wykład wpisujący się w cykl wykładów otwartych organizowanych na Wydziale.

PISA to anagram nazwy **Programme for International Student Assessment** (Program Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów), oznaczającej międzynarodowe badania koordynowane przez **Organization for Economic Cooperation and Development** (OECD). Program PISA powstał w 1997 roku i obejmuje badania w trzech podstawowych zakresach umiejętności szkolnych, a mianowicie czytaniu i interpretacji tekstów, umiejętnościach matematycznych i rozumowaniu, odnoszących się do nauk przyrodniczych. Testy są przeprowadzane co trzy lata i za ich pomocą sprawdza się umiejętności i wiedzę 15-latków, którzy stoją u progu ważnych decyzji edukacyjnych i zawodowych. Pierwsze badanie PISA odbyło się w 2000 roku. Mimo że za każdym razem zadania testowe dotyczą wszystkich wymienionych powyżej zakresów, to jednak jeden z nich w danej edycji wiedzie prym.

Rozważania B. Śliwerskiego dotyczyły analizy i interpretacji danych uzyskanych nie tylko w ostatnim badaniu PISA w 2012 roku, lecz również w latach poprzednich. Dla przykładu w zaprezentowanych wynikach testów z matematyki z okresu 2003-2012 widać wyraźny wzrost umiejętności polskich 15-latków, ale jednocześnie są uczniowie, którzy nie osiągnęli minimum umiejętności czytania ze zrozumieniem. Dodać należy, że w 2012 roku Polska znalazła się w gronie 10 państw, w których uczniowie zdobyli najwyższe wyniki.

Prelegent podkreślił, że wyniki badań PISA należy interpretować na płaszczyźnie zmian oświatowych oraz porównywać z innymi badaniami. Jego zdaniem zauważalny jest nurt pochwalny odnośnie do badań PISA, gdyż są one eksponowane przez polityków, służą władzy w kreowaniu pozytywnego wizerunku, kontroli i manipulacji społeczeństwem, podejmowaniu decyzji znaczących dla władzy, a nie dla uczniów i polskiego społeczeństwa. Według mówcy metodologia badań PISA jest poprawna, nie są to jednak badania podłużne, jak również nie mają one charakteru naukowych

badania pedagogicznych. Tajemnicą pozostaje lista szkół biorących udział w badaniu. Polska nie wprowadza własnego modułu do badań, co teoretycznie jest możliwe i co czynią choćby Czesi. Jest też tak, że badania te nie uwzględniają kontekstu społeczno-gospodarczego, kulturalnego, tradycji narodowych, co może być przejawem dążenia do globalizacji edukacji i umysłów.

Pojawiają się głosy krytyki wobec badań PISA. Poglądy takie reprezentują w szczególności Konrad Paul Liessmann, Manfred Fuhrmann, Rudolf Messner. Zdaniem B. Śliwerskiego w raportach PISA nie brakuje sprzecznych konkluzji i wiele stwierdzeń jest zbyt ogólnych. W związku z tym należy postawić pytanie: czy PISA sprawdza bardziej złożone umiejętności młodych ludzi? Odpowiedź wynika z innych badań, które wskazują, że to rodzice determinują ścieżkę edukacyjną młodzieży.

Przesłaniem wykładu prof. B. Śliwerskiego było ukazanie meandrów badań PISA i potrzeby krytycznej ich interpretacji. Zagadnienie to wzbudziło duże zainteresowanie zebranych, co ujawniły liczne pytania zarówno ze strony wykładowców, jak i studentów. Obecny na wykładzie, którzy badania PISA znali tylko ze słyszenia, wykład dostarczył niewątpliwie cennej wiedzy, tym zaś, którzy byli bardziej obeznani z problematyką ukazał ją w nowym świetle i zachęcił do wnikliwej i krytycznej interpretacji.

Na zakończenie słowa podziękowania do prelegenta skierowała dziekan Wydziału – prof. UKSW, dr hab. Jadwiga Kuczyńska-Kwapisz, która była główną inicjatorką spotkania. Przy tej okazji podkreśliła potrzebę publicznej dyskusji nad kształtem współczesnej edukacji młodego pokolenia w Polsce i wyraziła nadzieję na kolejne wizyty prof. B. Śliwerskiego na Wydziale Nauk Pedagogicznych, który znalazł czas mimo rozlicznych obowiązków i pełnionych funkcji, m.in. przewodniczącego Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk, przewodniczącego Sekcji Nauk Humanistycznych i Społecznych Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów.

Beata Krajewska
UKSW, Warszawa